

ใบความรู้ที่ ๒ เรื่อง ประโยคเพื่อการสื่อสาร
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง วิธีการเขียนตามจินตนาการ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง ประโยคเพื่อการสื่อสาร (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๔๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

การจำแนกประโยคตามเจตนา

ในการสื่อสารเป็นประโยค บางครั้งผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทราบความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ฯลฯ ของตนเอง บางครั้งต้องการให้ปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามที่ผู้พูดต้องการ บางครั้งความต้องการอาจสอดคล้องกับรูปประโยค หรือบางครั้งความต้องการอาจไม่สอดคล้องกับรูปประโยคก็ได้ เช่น “คุณไม่นั่งลงก่อนหรือ” เป็นการใช้รูปประโยคคำถามเพื่อสื่อความในการเชื้อเชิญ หรือประโยค “อากาศร้อนจังเลย” เป็นการใช้ประโยคบอกเล่าเพื่อสื่อความในการสั่งหรือขอร้องให้ผู้ฟังเปิดพัดลม หรือประโยค “รู้ดีเสียอย่างไงจึงไหม้” เป็นการใช้ประโยคคำถามเพื่อตำหนิ เป็นต้น

สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จำแนกชนิดประโยคตามเจตนาการสื่อสารแบ่งเป็น ๔ ประโยค ดังนี้

๑) ประโยคบอกให้ทราบ คือประโยคที่ผู้พูดต้องการบอกกล่าวหรืออธิบายเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้ฟังทราบ เช่น

- คุณตาชอบกินขนมไทย ๆ
- คุณตาไม่ชอบกินขนมไทย ๆ
- พ่อกลับจากเชียงใหม่วันเสาร์
- รู้ไหมเขาไปเมืองนอกแล้วนะ (ประโยคบอกให้ทราบอาจอยู่ในรูป

ของคำถามก็ได้)

๒) ประโยคเสนอแนะ คือ ประโยคที่ผู้พูดต้องการเสนอข้อคิดเห็นให้ผู้ฟังปฏิบัติ ในประโยคอาจมีคำกริยานำ “ลอง” หรือคำกริยาตาม “ดู” คำช่วยกริยา “ควร” หรือคำลงท้ายบอกมาลา “นะซี ซี้ ซี้ ซี้” เช่น

- ลองชิมแกงเขียวหวานไก่ฝีมือเราดูหน่อยนะ
- เราควรนอบน้อมต่อผู้ใหญ่
- คุณลองพูดเพราะ ๆ กับเขาบ้างสิ

๓) **ประโยคคำสั่ง** คือ ประโยคที่ผู้พูดต้องการบังคับให้ผู้ฟังปฏิบัติตาม มักมีคำช่วยกริยา “จง” คำกริยานำ “ต้อง” คำลงท้าย “ซิ นะ” เช่น

- ต้องทำการบ้านให้เสร็จก่อนนะ
- คุณหุงข้าวด้วยนะ
- หยุดร้องให้เดี๋ยวนี้นะ
- เมื่อไหร่จะหยุดร้องให้ (ประโยคคำสั่งอาจอยู่ในรูปของคำถามก็ได้)

๔) **ประโยคห้าม** คือ ประโยคที่ผู้พูดต้องการบังคับให้ผู้ฟังไม่ให้กระทำ มักมีคำช่วยกริยา “อย่า ห้าม” และคำลงท้าย “นะ” ปรากฏอยู่ด้วย เช่น

- อย่าจับของที่จัดนิทรรศการเหล่านั้นนะ
- ห้ามปีบแตร์ในโรงพยาบาล
- ห้ามขีดเขียนบนผนัง

๕) **ประโยคชักชวน** คือ ประโยคที่มีเจตนาชวนให้ผู้ฟังทำตามความคิดของตนเอง อาจมีคำวิเศษณ์ “กัน” คำลงท้าย “นะ เอะ เอะนะ” ปรากฏอยู่ด้วย เช่น

- พักกันเอะนะ
- เราไปดูละครกันดีกว่า
- คุณเชื่อผมเอะแล้วเราจะปลอดภัย
- ไปห้องสมุดกันไหม (ประโยคชักชวนอาจอยู่ในรูปของคำถามก็ได้)

๖) **ประโยคขู่** คือ ประโยคที่ผู้พูดมีเจตนาชักจูงให้ผู้ฟังทำตามด้วยการบอกผลการไม่ทำตามไว้ ประโยคขู่อาจมีคำเชื่อม “ถ้า หาก” ปรากฏอยู่ด้วย เช่น

- ถ้าเธอไม่เปิดประตู ฉันจะพังเข้าไปเดี๋ยวนี้
- หากเธอไม่ร่วมมือ พวกเราจะไม่ให้เธออยู่ในกลุ่มนี้แล้ว
- ฉันจะฟ้องพ่อ

๗) **ประโยคขอร้อง** คือ ประโยคที่ผู้พูดมีเจตนาขอให้ผู้ฟังช่วยสงเคราะห์ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจมีคำกริยานำ “ช่วย กรุณา วาน โปรด” หรืออาจมีคำวิเศษณ์ “ด้วย ที่ หน่อย” หรือคำลงท้าย “เอะ นะ นะ” เช่น

- ช่วยไปหยิบหนังสือที่มุมห้องให้ทีนะ
- กรุณาถอดรองเท้าด้วยค่ะ
- โปรดอย่าเปิดมือถือในห้องประชุม
- เธอดูแลเด็กแทนฉันหน่อยเอะ

๘) **ประโยคคาดคะเน** คือ ประโยคที่ผู้พูดมีเจตนาแสดงความคาดหมายว่า สิ่งใดจะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้ว ในประโยคอาจมีคำช่วยกริยา “คง อาจ น่าจะ เห็นจะ น่ากลัว” คำลงท้าย “กระมัง ละซิ” เช่น

- ไพรัชคงไม่ไปโรงเรียนแล้ว
- ณัฐอาจไม่ได้ชื่อของกับแม่

๙) **ประโยคคำถาม** คือ ประโยคที่ผู้พูดมีเจตนาถามผู้ฟัง ประโยคชนิดนี้จะมี คำแสดงคำถาม “ใคร อะไร อย่างไร ไหน เท่าไร ทำไม เหตุใด เมื่อไร” เช่น

- ใครอยู่ในห้อง
- อะไรตก
- เหตุใดเขาจึงไม่ไป
- เมื่อไรพี่พายุจะมาสักที

